

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

ЮРЧИШИН БОГДАН ВАСИЛЬОВИЧ

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

051 «Економіка»

(галузь наук – Соціальні та поведінкові науки)

Автореферат

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті
імені Василя Стефаника

Науковий керівник к.е.н., доц., доцент кафедри економічної кібернетики
Судук Наталія Василівна

Рецензент: к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів Кохан Ірина Василівна

Захист відбудеться «29» червня 2023 р.

Завідувач кафедри

_____

Леся ДМИТРИШИН

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
1.1. Розвиток банківських інформаційних систем.....	5
1.2. Інформаційні системи як забезпечення системи управління взаємовідносинами банку з клієнтами.....	11
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
2.1. Банківські інформаційні технології.....	20
2.2. Інформаційні технології банківської сфери в сучасному світі.....	27
РОЗДІЛ 3. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
3.1. Інтернет-банкінг.....	34
3.2. Ризики інформатизації банківської діяльності.....	38
3.3. Безпека в інформатизації банківської системи.....	45
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання розуміння напряму розвитку сучасних технологій банківського обслуговування і можливість їх ефективного впровадження у банківській діяльності є актуальними для всіх банківських установ. Інтерес до розвитку комп'ютеризованих банківських систем визначається, головним чином, стратегічними інтересами. Вкладаючи кошти в програмне забезпечення, комп'ютерне і телекомунікаційне обладнання та створення бази для переходу до нових обчислювальних платформ, банки, в першу чергу, прагнуть до здешевлення і прискорення рутинної роботи та перемоги в конкурентній боротьбі.

У сучасних умовах глобалізованого соціально-економічного розвитку особливо актуальним є інформаційне забезпечення процесу управління, покликане для прийняття обґрунтованих та ефективних управлінських рішень.

Банківська інформаційна система – це система, яка функціонує на основі ЕОМ та інших технічних засобів, що забезпечують процеси збору, реєстрації, передачі, обробки, збереження та актуалізації даних для розв'язання завдань банківською діяльністю. Визначальною тенденцією цього періоду розвитку банківської системи є динамічне зростання обсягів активних операцій банків, висока кредитна активність банків, так званий “кредитний бум”.

Отже, дослідження інформатизації банківської діяльності дає масштабніше розуміння сучасних концепцій комп'ютеризації банківської діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана в межах науково-дослідної тематики кафедри економічної кібернетики Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаніка. «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0113U005083).

Метою бакалаврської роботи є дослідження особливостей інформатизації банківської діяльності, включаючи ризики та забезпечення безпеки пов'язані з її використанням.

Для того, щоб визначити мету, були поставлені такі **завдання**:

- охарактеризувати розвиток банківських інформаційних систем;
- дослідити інформаційні системи як інструмент забезпечення системи управління взаємовідносинами банку з клієнтами;
- дослідити особливості банківських інформаційних технологій;
- проаналізувати інформаційні технології банківської сфери в сучасному світі;
- дослідити інтернет-банкінг;
- визначити ризики у інформатизації банківської діяльності;
- проаналізувати заходи щодо забезпечення безпеки інформатизації банківської системи.

Об'єктом дослідження є інформатизація банківської діяльності.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні аспекти процесу інформатизації банківської діяльності.

Методи дослідження. У відповідності до мети поставлених завдань, об'єкту та предмету дослідження використано такі методи дослідження: діалектичний, формально-логічний, порівняльний, аналізу та синтезу.

Теоретична база. Серед вчених, що досліджували інформатизації банківської діяльності можна виділити таких як І. Ахватова, І. Бітнер, Ю. Владика, С. В'язовий, О. Кузьменко, Ю. Максимова, Н. Морозова, В. Овчаренко, Л. Турова, Т. Фудім, А. Шевченко та багатьох інших.

Інформаційно-аналітичною базою дослідження є законодавчі акти Верховної Ради України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, монографії та публікації вітчизняних і зарубіжних авторів; інтернет-ресурси.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання результатів дослідження бакалаврської роботи для ефективної інформатизації банківської діяльності.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел. Містить 2 таблиці, 1 рисунок та список літератури з 47 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Інформаційні системи в банківській діяльності» досліджується розвиток інформаційних систем, розглядається сучасна інформаційна система, етапи розвитку банківської системи в Україні, система управління банків в контексті взаємодії з клієнтами.

Визначено, що основними функціями CRM-системи, які можуть автоматизувати певні завдання та забезпечити швидкий ефект є: автоматичний розрахунок фінансових показників клієнтів; прогнозування грошового потоку банку з урахуванням взаємовідносин з клієнтом; створення та аналіз воронки продажів; аналіз ефективності маркетингових інструментів; створення єдиної бази даних з урахуванням всіх каналів комунікації, включаючи соціальні мережі та сайт банку; вичерпні профілі клієнтів; автоматизація маркетингу.

У розділі 2 «Інформаційні технології в банківській діяльності» розглядається поняття банківських інформаційних технологій та інформаційні технології банківської сфери в сучасному світі.

Досліджено, що сучасні інформаційні технології розділено на два блоки: технології управління банком (група інформаційних технологій для банківського обліку) та технології надання послуг, які є орієнтовані на клієнта (технології карткових платежів, клієнт-банки, інтернет-банкінг тощо). Таким чином, сучасні банківські ІТ спрямовані на широке впровадження дистанційних банківських послуг та їх користувачів, а також поступовий перехід на електронний документообіг, що є важливим у контексті забезпечення ефективності та прискорення грошових потоків.

У розділі 3 «Прикладні аспекти інформатизації банківської діяльності» розглядається Інтернет-банкінг, його переваги для користувачів та

банку в цілому. Також описуються ризики та безпека інформатизації банківської діяльності.

Визначено, що ефективним інструментом контролю ІТ-ризиків та впровадження міжнародних стандартів систем управління інформаційною безпекою є внутрішній ІТ-аудит банку. Такий аудит забезпечує дотримання всіх вимог інформаційної безпеки та надає рекомендації щодо мінімізації ІТ-ризиків.

Також успішне та ефективне вирішення завдання забезпечення інформаційної безпеки в банках забезпечується створенням системи правил, норм, інструкцій, регламентів і функціональних обов'язків працівників підрозділів і служб, у тому числі служб економічної безпеки.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі проведено дослідження особливостей інформатизації банківської діяльності. Результати проведеного дослідження дають можливість зробити наступні висновки:

1. У сучасних умовах глобалізованого соціально-економічного розвитку особливо актуальним є інформаційне забезпечення процесу управління, покликане для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Суттєво занижує ефективність банківської діяльності та функціонування фінансово-банківської системи відсутність необхідної інформації та її аналізу. Адже добре організована система інформаційних потоків відіграє ключову роль в ефективному управлінні та сприяє досягненню стратегічних цілей банківської установи: залучення клієнтів, розширення сфери банківського збуту послуг, зміцнення позицій на кредитному ринку і в кінцевому підсумку – підвищення прибутковості.

2. Інформаційна система – це організована сукупність елементів, які зберігають, обробляють, передають і надають дані. Інформаційні системи не тільки відображають функції керованого об'єкта, а й впливають на нього через

свої органи управління. Вона забезпечує зберігання, передачу, накопичення, обробку, узагальнення та конкретизацію інформації.

Інформаційна системи вирішує низку завдань для розуміння своїх клієнтів і задоволення їхніх потреб, зокрема: аналіз поведінки користувачів послуг; створення карт комунікації з клієнтами; прогнозування потенційних потреб і супутніх продуктів; створення планів розвитку клієнтів на основі ретроспективного аналізу та великих даних; зменшення витрат за рахунок автоматизації процесів взаємодії з клієнтами.

3. Комплексність обслуговування клієнтів банків та забезпечення ефективності і якості банківських послуг пов'язано з впровадженням новітніх інформаційних технологій, а тому українським банкам слід зосередити увагу на вдосконаленні та розробці власних інноваційних рішень з метою підвищення своєї конкурентно спроможності у сфері банківських послуг. Подальше впровадження та розвиток інформаційних технологій може призвести до задоволення вимог споживачів послуг, що, в свою чергу, може підвищити продуктивність та ефективність банківської діяльності в цілому.

4. Основним напрямком розвитку інформаційних технологій у банківській справі є перехід від систем файл/сервер до систем клієнт/сервер, зокрема систем, що використовують спеціалізовані розподілені реляційні СУБД. Основними тенденціями є підвищення якості та надійності пропонованих продуктів і послуг, прискорення платіжних операцій та організація електронного доступу клієнтів до банківських продуктів. Ці фактори в основному пов'язані з прагненням банків отримати конкурентну перевагу на фінансових ринках. Вони продовжуватимуть активно впроваджувати в банківську практику новітні розробки в галузі обчислювальної техніки, мережових технологій, інформаційних технологій, інформаційної безпеки та обробки даних

5. Інтернет-банкінг – це технологія дистанційного банківського обслуговування, відома як “домашній банкінг”, яка дозволяє клієнтам здійснювати різні операції та отримувати банківські послуги без необхідності

відвідувати офіс банку (надання інформації про банківські послуги, особливо про умови депозитів та кредитів, курси валют; купівля та продаж іноземної валюти; відкриття депозитів; надання авторизованої інформації про стан рахунків клієнтів(залишки, обсяги операцій, виписки за певні періоди); оплата товарів, страхових полісів та рахунків; поповнення карткових рахунків тощо.

Основною причиною, чому банки звертаються до інтернет-банкінгу, є значний попит на такі послуги. Безумовно, віддалене обслуговування клієнтів через Інтернет є вигідним для банків, оскільки мінімізує витрати, пов'язані з проведенням банківських операцій.

6. Одним з видів інформаційних ризиків, присутніх в економічній сфері людської діяльності в сучасному суспільстві, є ризик, пов'язаний з банківською діяльністю. Інформатизація банківської системи, така як безготівковий розрахунок, автоматизація обслуговування клієнтів та впровадження магнітних банківських карток, які дозволяють виплачувати зарплати, стипендії та пенсії, безумовно, полегшила життя мільйонам людей, але в той же час інформатизація тієї ж банківської системи дозволила фінансовим шахраям створювати віртуальну інформацію.

Якщо основним фактором, що сприяє виникненню ризику, є сучасні інформаційні технології, то основним фактором, що сприяє його запобіганню та мінімізації, є люди (професіонали, управлінські фактори).

Дуже важливо визначити правильний підхід до оцінки ризиків. Існують різні методології оцінки, деякі з яких базуються на експертних оцінках. Більшість з цих методологій є трудомісткими. Критерієм якості методології оцінки ризиків є відтворюваність результатів оцінки ризиків. Після завершення оцінки ризиків необхідно оцінити варіанти реагування на ризики.

7. Політика інформаційної безпеки банківської організації –це сукупність науково обґрунтованих поглядів, що визначають основні напрями, умови та процедури практичного вирішення завдання захисту банківської інформації від протиправних дій.

За результатами оцінки ризиків має бути розроблена політика інформаційної безпеки банку, а також план її реалізації та періодичного перегляду.

Конфіденційна електронна мережа банку – це сукупність електронного обладнання, допоміжного обладнання, спеціалізованого обладнання та програмних засобів, встановлених в операційних підрозділах банку, серверних приміщеннях та інших місцях з метою обробки, передачі та зберігання інформації про всю діяльність та фінансову звітність банку, яка також є конфіденційною інформацією банку та його клієнтів.

Практичні результати проведених досліджень можуть бути використані банками для ефективної інформатизації їх діяльності.

СПИСОК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Blahun I.S., Blahun I.I., Blahun S.I. Assessing the stability of the banking system based on fuzzy logic methods. *Banks and Bank Systems*. 2020. 15(3). P. 171-183.
2. Бітнер І.В., В'язовий С.М., Морозова Н.Л. Моделювання розвитку сучасних цифрових інноваційних технологій у банківському секторі. *Бізнес Інформ*. 2021. №5. С.74-81.
3. Благун І.С. Оцінка ефективності комерційних банків за допомогою методу DEA. *Бізнес Інформ*. 2020. №11. С. 192-197.
4. Благун І.С., Буртняк І.В. Моделі аналізу та оцінки діяльності банків в умовах нестабільного економічного середовища. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія Економічні науки*. 2020. Том 4. С. 41-45.
5. Благун І.С., Буртняк І.В. Моделювання ефективності функціонування банків за допомогою фінансових потоків. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія Економічні науки*. 2020. 4. С. 51-57.
6. Буртняк І.В., Кашевський Р.М. Оцінка ефективної діяльності комерційних банків за допомогою методу DEA. *Матеріали X Всеукраїнської науково-*

практичної конференції молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (Львів, 25 листопада 2022 р.) – С. 68-69.

7. Владика Ю., Турова Л. Роль сучасних digital-технологій у функціонуванні банківської системи. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 25.
8. Вовчак О., Гонгало Н. Цифрові інновації та їхній вплив на конкурентноспроможність банків. Socio-Economic Relations in the Digital Society. 2020. 3 (39). P. 46-51. [https://doi.org/10.18371/2221-755X3\(39\)2020225116](https://doi.org/10.18371/2221-755X3(39)2020225116)
9. Забчук Г., Іващук О. Банківські ризики в Україні в умовах стратегічної невизначеності розвитку національної економіки. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Вип. 2. С. 102-117.
10. Кузьменко О.В., Овчаренко В.О. Тенденції розвитку сучасних банківських технологій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип.24, Ч.2. С.98-103.
11. Максимова Ю.О., Фудім Т.О., Шевченко А.Ю. Сучасні інформаційні технології як перспективні засоби розвитку банків України. Інфраструктура ринку : електрон. наук.-практ. журн. / Причорноморський наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій; гол. ред. К. С. Шапошников. – Одеса: Причорноморський наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій, 2019. Вип. 29. С. 237-242.
12. Марич М.Г., Ратушняк Д.В. Інтернет-технології: їх роль та місце у розвитку системи банківських послуг. Гроші, фінанси і кредит. 2021. Вип. 71. С. 171-176.
13. Нездойминога О.Є. Управлінські інформаційні системи в обліку банківських установ. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 18. С. 977-982.
14. Пернарівський О.В., Пернарівська О.О. Методи оцінювання ризиків у банківській діяльності. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2018. Вип. 6 (17). С. 828-833.

15. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України / Г.Т.Карчева, Д.В.Булиндін, Ю.В.Кліщук, М.Ю.Старинська // Фінансовий простір. 2018. № 1. С. 32-39.
16. Сучасні інформаційні технології на ринку фінансових послуг України / Н. Холявко, О. Попело, М. Дубина, А. Тарасенко // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2022. № 1(29). С. 77-87.
17. Чкан І., Чкан А. Електронний банкінг для бізнесу і населення як запорука ринкової інфраструктури. Ефективна економіка. 2020. № 4.